

Skötselplan för naturreservat Ställbergsmossen samt bevarandeplan för SE0240043

Länsstyrelsen
Örebro län

Skötselplan för naturreservatet Ställbergsmossen samt bevarandeplan för SE0240043

I enlighet med 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. fastställer Länsstyrelsen bifogad skötselplan för naturreservatets långsiktiga vård. Skötselplanen innehåller beskrivningar i enlighet med 17 § nyssnämnda förordning för Natura 2000-området Ställbergsmossen (SE240043).

1. Syfte

1.1 Syftet med naturreservatet

Området förklaras som naturreservat med syftet att bevara biologisk mångfald, skydda värdefulla naturmiljöer och tillgodose behov av områden för friluftslivet.

Skogsmyrmosaikerna ska bevaras långsiktigt. De olika våtmarkstypernas naturliga vegetation, struktur och hydrologi ska skyddas mot ingrepp. Skogsbestånden ska ges möjlighet att utvecklas i riktning mot naturskog. Förekomst och etablering av organismer som är knutna till orörda våtmarker och som saknas eller missgynnas i normalt brukad skog ska gynnas och säkerställas. Åtgärder ska vidtas för att underlätta områdets tillgänglighet för friluftsliv.

1.2 Natura 2000

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Prioriterade bevarandevärden

Naturvärdet består främst i en orörd myrskogsmosaik med omgivande gammal skog. Ställbergsmossen tillhör skyddsklass 1 i våtmarks-inventeringen. Området är i det närmaste helt opåverkat av ingrepp och det förekommer mindre ytor med relativt rika miljöer. Den gamla barrskogen har höga

naturvärden knutna till lång skoglig kontinuitet med tydlig brandpåverkan och gott om gamla träd och död ved. Området är beläget nära Nittälvsdalen som utgör riksintresse för naturvärden. De anmälda naturtyperna är. Taiga, Apamyrar och mindre vattendrag.

Motivering

Stort opåverkat myrkomplex med omgivande gammal skog med lång skoglig kontinuitet.

Prioriterade bevarandeåtgärder

Området är skyddat som Natura 2000-område och sedan 2007 och naturreservat. Prioriterade åtgärder: Naturlig dynamik med möjligheter till naturvårdsbränning som ett naturligt inslag. Under 2016 naturvårdbrändes ca 30 ha skog i Ställbergsmossen.

Förutom vad som gäller enligt miljöbalken och annan miljölagstiftning krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda området (7 kap 28 a § miljöbalken).

2. Administrativa data

Objektnamn	Ställbergsmossen
DVR id	2013349
Kommun	Hällefors
Natura 2000 område	SE0240043 Ställbergsmossen
Skyddsstatus för Natura 2000	SCI
Areal för Natura 2000	293,2 ha
Total areal för naturreservat	328 ha

Marks lag och naturtyper* (ha):	
9010 Taiga	62,35 ha
7310 Aapamy r	170,2 ha
3260 Mindre vattendrag	0,47 ha

Beskrivning av reservatet

Ställbergsmossen är ett myrkomplex som ligger i ett barrskogsdominerat område. Berggrunden utgörs av leptit, leptitgnejs och hällflinta. Myren sluttar mot Nordsjön, som den har kontakt med i söder. Längs den sydvästra sidan rinner Vithavsbäcken. Ställbergsmossen domineras av kärr med inslag av små platåmossar. Ställbergsmossen kännetecknas av att vara starkt sluttande med ett väl utbildat så kallat strängflarkkärr i dess södra del. Den är en av de få större myrarna i länet som domineras av översilningskärr. De ingående våtmarkstyperna med dess olika strukturer och formelement är i det närmaste helt opåverkade av hydrologiska ingrepp. Skogsbestånden på uddar och fastmarksholmar utgörs av äldre barrskog med varierande dominans av tall eller gran. De är delvis naturskogsartade med inslag av tallöverståndare äldre än 200 år, ansamlingar av död ved och brandstubbar med spår efter flera skogsbränder. I Natura-området ingår även Palammossen i norr och Palambäcken som rinner svagt genom myren. Den breder ibland ut sig och tjärnliknande formationer har bildats. I området finns två småsjöar som båda heter Ställbergstjärnen.

Flera rödlistade arter har påträffats som är beroende av orörd barrskog. Häckfågelfaunan är tämligen artrik med arter knutna både till myrarna och gammelskogen.

Mark- och vattenanvändning

Huvuddelen av de äldre skogarna i Ställbergsmossen bär spår av kolvedhuggning och kolbottnar finns spridda i hela reservatet. Dimensionsavverkningar och vedtäkt har förekommit nästan överallt. Skogen på flera av fastmarkerna är påverkade av modernt skogsbruk. I huvudsak gallring, men även mindre delar med ungskog finns här, uppvuxna efter kalavverkningar de senaste 40-50 åren. Inom reservatet finns flera äldre gruvor (mindre dagbrott eller gruvhål). Bl.a. finns ett sådant i delområde 3. Spår av tidigare skogsbränder finns spridda i hela reservatet i form av historiska brandstubbar och enstaka brandljud på äldre tallar.

3. Prioriterade bevarandevärden

Biologiska bevarandevärden

Naturvärdet består främst i en orörd myrskogsmosaik med omgivande gammal skog. Ställbergsmossen tillhör skyddsklass 1 i våtmarksinventeringen. Området är i det närmaste helt opåverkat av ingrepp och det förekommer mindre ytor med relativt rika miljöer. Den gamla barrskogen har höga naturvärden knutna till lång skoglig kontinuitet med tydlig brandpåverkan och gott om gamla träd och död ved. Området är beläget nära Nittälvsdalen som utgör riksintresse för naturvården.

Kulturhistoriska bevarandevärden

Den historiska markanvändningen har främst varit kolvedshuggning med flera kolbottnar i området. Ett flertal gruvhål finns i området.

Bevarandevärden för friluftsliv

Ställbergsmossen erbjuder skog och myr med vildmarkskaraktär. Sedan 2016 kan dessutom följder av en naturvårdsbränna studeras i området.

Skötselområden

Naturresevatet är indelat i 4 skötselområden.

1. Taiga
2. Aapamyr
3. Mindre sjöar och vattendrag
4. Friluftsliv

Skötselområde 1: Taiga 62,35 ha

Skogen som till största delen består av barrskog med varierande dominans av gran eller tall är ovanligt opåverkad och gammal. Flera tallar är över 200 år. Överallt finns spår av skogsbränder genom de karaktäristiska tallbrandstubbarna- flera av högstubbtyp – och med återkommande brandljud. Ringlav finns på flera träd i en sumpskog i nordvästra delen av objektet. Andra rödlistade arter som är funna i området är violettgrå tagellav, veckticka, brunpudrad nållav, stjärntagging, gräddticka och gammelgransskål. Området har också ett rikt fågelliv med bl a häckade smålom och knipa. Även trana, tjäder och tretåig hackspett finns i området.

Under 2015 utfördes naturvårdsbränningar i Ställbergsmossen på totalt 26,2 ha fördelade på 4 delområden. I början på juli genomfördes naturvårdsbränning i ett mindre bestånd av medelålders tallskog på fastmark. Området omfattar totalt 2,3 hektar. Dagen efter brändes ett område som omfattade 6,6 hektar. Området består av en delvis gles och talldominerad barrskog som sluttar ner mot Nordsjön vilken ligger strax väster om området. Intensiteten uppe på höjden var hög och flera granar flammade upp, desto längre ner i sluttningen bränningen gick minskade intensiteten pga. av fuktigare förhållanden. Eftersläkningsarbetet underlättades då den regniga sommaren tog vid ett par dagar senare.

Bevarandemål

Arealen 9010 Taiga ska vara minst 62,35 hektar. Småskaliga naturliga processer, t. ex. åldrande, avdöende och omkullfallna träd och luckbildning, liksom periodvisa omvälvande störningar, t.ex. insektsangrepp, översvämning, stormfällning eller brand ska påverka skogens dynamik och

struktur. Skogen ska bestå av olika trädarter till följd av naturlig störningsdynamik och succession. Direkt efter omvälvande störningar ska det finnas öppen och glest beskogad mark med döda träd samtidigt som karaktäristiska pionjärträdarter och typiska arter ska etablera sig. Skog med högre krontäckning ska utvecklas och barrträd ska kunna dominera i sena successionsstadier. Trädsiktet ska vara olikåldrigt och flerskiktat. Det ska finnas följande strukturer/substrat: gamla träd, liggande död ved och stubbar, stående döda eller döende träd, träd som skadats eller dödats av brand. Det ska finnas följande typiska arter: knärot, tretåig hackspett, spillkråka och tjäder.

Skötselåtgärder

- Skog med intern dynamik men med störning av t ex naturvårdsbränning.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är gynnsamt.

Skötselområde 3: Apamyra (170,2 ha)

Ställbergsmossen är ett myrkomplex som ligger i ett barrskogsdominerat område. Myren sluttar mot Nordsjön, som den har kontakt med i söder. Ställbergsmossen domineras av kärr med inslag av små platåmossor. I södra delen av objektet ligger ett strängflarkkärr. Strängarna är fattiga med starr och vitmossor. Flarkarnas storlek är varierande, det finns både breda och smala. Några av dem är helt vegetationslösa medan det i andra bl a växer ängsull, vattenklöver och vitag. Längs ut i den sydvästra spetsen finns en sumptallskog med bl a grenrör och skogsfräken i fältsiktet. I bottensiktet växer björnmossa och granvitmossa. Där bäckarna rinner samman har ett sluttande, vitmossdominerat blååtelskärr bildats. Bland blååteln växer den lilla dvärglummern. Centralt i myrens östra kant sluttar kärret svagt mot nordost. Kärrgolvet är av fastmattetyyp med blååtels och sotvitmossa som dominerar. Bland övriga arter kan ängsnycklar nämnas.

Bevarandemål

Arealen 7310 Apamyra ska vara minst 170,2 hektar. Våtmarkens hydrologi ska vara ostörd och det ska inte finnas några avvattande eller tillrinnande diken eller körspår som medför negativ påverkan. Våtmarken ska vara öppen där busk- eller trädsikt endast finns i liten omfattning. Omgivande laggkärr ska bibehållas intakta. Myren ska omges av andra naturtyper och tillsammans bilda ett större sammanhängande myrkomplex. Strukturer och formelement såsom tuvor, strängar, flarkar och flarkgölar ska finnas på myren. Bottensiktet ska domineras av vitmossor. Det ska finnas följande typiska arter: tuvull, silshår, vattenklöver och smålom.

Skötselåtgärder

- Eventuellt finns i området utdikade delar av myrkomplexet. Dessa kan behöva proppas igen för att åstadkomma en naturlig hydrologi. Kunskapen om detta är dock liten för området.
- Områden i myrens kantzoner som gränsar till Taigan kan komma att naturvårdbrännas.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är gynnsamt

Skötselområde 4: Mindre vattendrag (0,47 ha)

I Naturaområdet ligger Palambäcken som rinner svagt genom myren. I området finns också två småsjöar som båda heter Ställbergstjärnen.

Bevarandemål

Arealen 3260 Mindre vattendrag ska vara minst 0,47 hektar. Vattendragens hydrologi ska vara ostörd och det ska inte finnas några avvattande eller tillrinnande diken eller körspår som medför negativ påverkan. Vattendragen ska ha en god vattenkvalite och en naturlig artsammansättning utan negativ inverkan av främmande arter eller fiskstammar. Det ska finnas följande typiska arter: knipa och smålom

Skötselåtgärder

- Inga skötselåtgärder.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är gynnsamt

Skötselområde 5: Friluftsliv

Naturreservatet Ställbergsmossen ligger ca 20 km nordost om Hällefors och 11 km väster om Ställdalen, strax sydväst om Stora Uvberget. Informationsskylt finns där leden går in och ut genom reservatet på den sk Postleden. En markerad rundsliga i den norra naturvårdsbrännan med spänger och broar kommer att anläggas under 2017-2018 inom projekt Life Taiga. Ytterligare informationsskyltar kommer att sättas upp gällande projekt Life Taiga och information om naturvårdsbränningar.

Bevarandemål

Naturresevatet ska ge allmänheten goda möjligheter att uppleva naturresevatets naturvärden. Besökare ska kunna orientera sig och hämta kunskap om resevatet genom aktuella informationstavlor. Friluftslivet underlättas genom en markerad vandringsled och en rastplats med eldningsmöjligheter.

Skötselåtgärder

- Ny rundslinga inom det norra bränningsområdet kommer att anläggas inom Life Taiga 2017-18.
- Ytterligare informationstavlor med information om Life Taiga och naturvårdsbränningar kommer att sättas upp på lämpliga ställen inom de naturvårdsbrända delarna.
- Tillsyn och underhåll av informationsskyltar.
- Underhåll och tillsyn av stigar, spänger och broar.

4. Hotbild

Gemensamt för de olika naturtyperna:

- All form av exploatering t.ex. bebyggelse, vägbyggen.
- Exploatering i området eller dess närhet med vindkraftverk bör undvikas med tanke på områdets lämplighet som häckningsmiljö för känsliga fågelarter.
- Ett generellt hot av försurning orsakad av antropogena källor är gällande för hela området.
- All form av markavvattning eller annan påverkan på hydrologin.
- Terrängkörning i eller i anslutning till utpekade naturtyper som innebär risk för skador på naturvärden, mark och vatten.
- Spridning av kalk, aska, gödningsmedel eller andra substanser som kan medföra negativa förändringar på vegetationen.
- Kvävenedfall vilket kan orsaka igenväxning med buskar och träd i de öppna våtmarkerna.
- Utebliven brandpåverkan i Taiga och delvis myr miljöer.
- Bedriva skogsbruk och anlägga skogsbilvägar i närheten av habitatet.
- Ingrepp i närliggande områden i form av dikning och andra markavvattnande åtgärder kan påverka habitatets hydrologi och hydrokemi på ett negativt sätt.
- Tilltagande inväxt av livskraftig gran i skogsmiljöer som tidigare präglats av löv, tall- eller blandskogsdominans.

5. Sammanfattning av planerade skötselåtgärder

Skötselåtgärd	När	Skötselområde
Naturvårdsbränning	2015-16	Enligt karta
Naturvårdsbränningar	Cirka 2025	Tidigare brända områden
Markering av reservatsgräns	2017	Hela reservatet
Anläggning av rundslinga	2017-18	Inom brandområdet
Nya informationstavlor om Life Taiga samt naturvårdsbränningar	2017-18	Inom/i anslutning till brandområdet
Tillsyn och underhåll av informationsskyltar och stigar	Vid behov	

Uppföljning

Uppföljning av bevarandemål

Uppföljningen av bevarandemål och syfte kommer att ske inom länens obligatoriska uppföljning – Block A – och beskrivs i Översiktlig plan för uppföljning av skyddade områden i Örebro län.

Uppföljning av skötselåtgärder

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av genomförda skötselåtgärder sker. Effekter av restaureringsåtgärder som kostat mer än 200 000 SEK, som är finansierade av sakanslaget och syftar till att stärka bevarandestatusen i naturtyper i Habitatdirektivets bilaga 1 eller för arter i bilaga 2 ska följas upp inom länens obligatoriska uppföljning. Ytorna där åtgärderna genomförts ska följas upp separat så att åtgärdens effekter kan mätas.

Uppföljning av friluftsliv

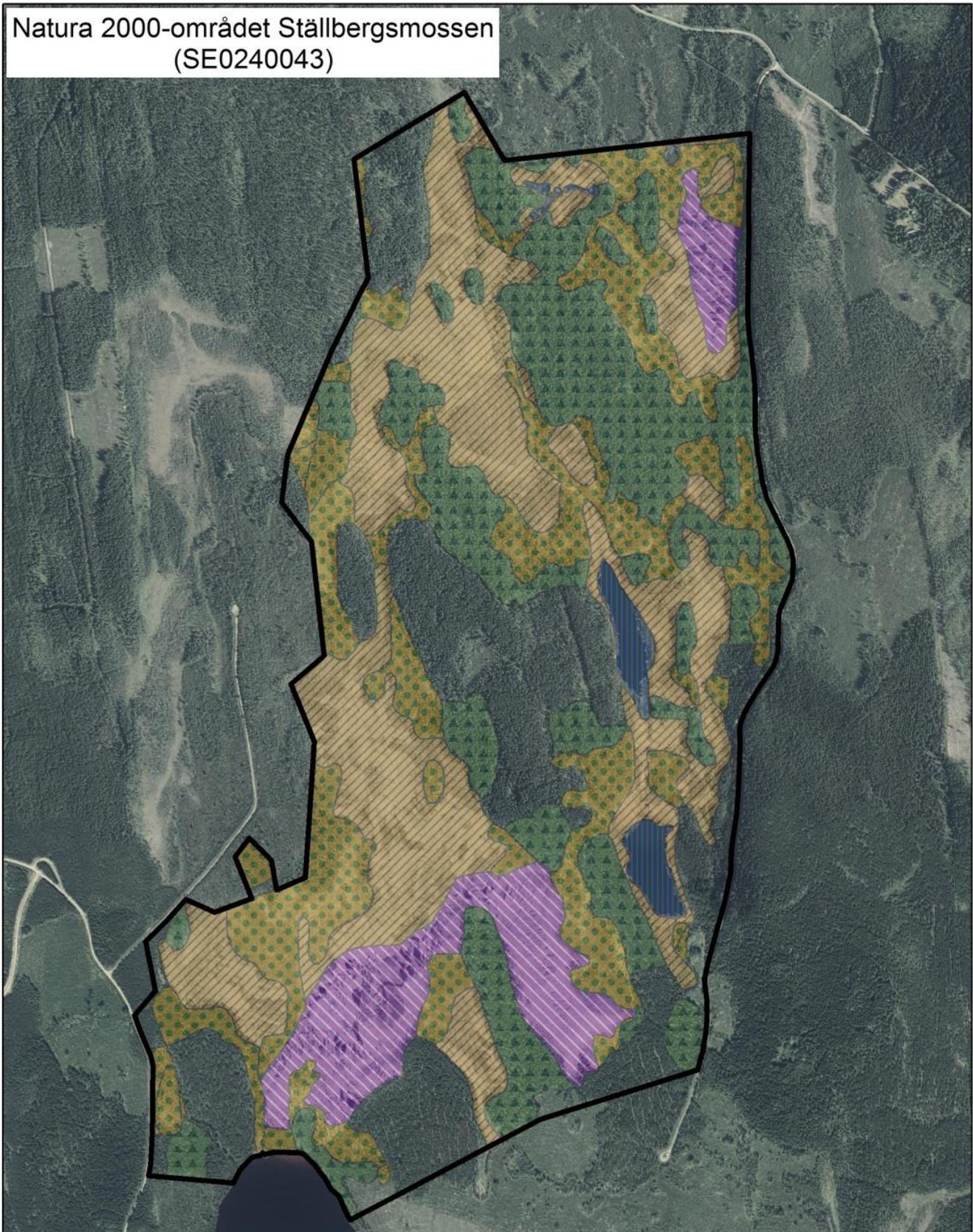
Uppföljningen av friluftsliv kommer att ske enligt Översiktlig plan för uppföljning av skyddade områden i Örebro län. Planen är i dagsläget inte färdigställd. Uppföljning av bevarandemål.

6. Källor

- Backéus, I. 1978 Skyddsvärda myrar i Örebro län. Länsstyrelsen i Örebro, Naturvårdsenheten.
- Carlsson, T. 2000. Fågelinventering av Västeråsmossen. Pers. com.Länsstyrelsen i Örebro län. 2006. Bevarandeplan för SE240048 Västeråsmossen.
- Granström Anders. Skogsbrand, brandbeteende och tolkning av brandriskindex. Statens Räddningsverk Karlstad.
- Granström Anders. 2011. Kort handledning i eftersläckning av brännor.
- Jansson Niclas. 1999. Skalbaggar på tre lövbrännor i Örebro län. Länsstyrelsen i Örebro län. Publ nr 2000:25.
- Länsstyrelserna, eldskäl. Strategi för naturvårdsbränning i sydöstra Sveriges skyddade skogsområden år 2012-2011. Meddelande nr 2012:13
- Länsstyrelserna. Meddelande nr 2011:16. Brandgynnade arter i sydöstra Sverige. Eldskäl.
- Länsstyrelsen i Örebro län, Naturvård, 1998. Våtmarker i Örebro län, norra delen. Publikationsnr 1998:9.
- Naturvårdsverket, 1994. Myrskyddsplan för Sverige.
- Naturvårdsverket. Rapport 5438. Maj 2005. Naturvårdsbränning, vägledning för band och bränning i skyddad skog.
- Naturvårdsverket. April 2013. Förvaltning av skogar och andra trädbärande marker i skyddade områden. Rapport 6561.
- Niclasson, M. & Karlsson, M. 1997. Brandhistorik i Murstensdalen. Länsstyrelsen i Örebro län Publ nr: 1997:1.
- Nitare, J. 2011. Barrskogar, Nyckelbiotoper i Sverige. Skogsstyrelsen.
- Oldhammer Bengt & Kirppu Sebastian. 2013. Tallnaturskog i nytt ljus, Svensk botanisk Tidskrift 107:6.
- Risberg Lotta & Granström Anders. 2015. Elden är deras vän, brandnäva och svedjenäva. Svensk Botanisk tidskrift 109:3-4.
- Skogsbranden i Västmanland 2014, Länsstyrelsen i Västmanland
- Sandgren, L. 1982. Fågelmyrar i Örebro län. Länsstyrelsen i Örebro län. Naturvårdsenheten. Publikation 1982:1
- Sjörs, H. m.fl 1973. Skyddsvärda myrar i Kopparbergs län. Växtbiologiska studier 3, Uppsala universitet.
- Store, K. 1998. Naturvärdesinventering av skog vid Västeråsmossen. Länsstyrelsen i Örebro län, opublicerad rapport.
- Åtgärdsprogram för bevarande av brandinsekter i boreal skog. Naturvårdsverket. Rapport 5610. Oktober 2006.
- Åtgärdsprogram för bevarande av rödlistade fjälltaggsvampar (Sarcodon) 2006-2010. Naturvårdsverket. Rapport 5609. September 2006.

- Åtgärdsprogram för skalbaggar på nyligen död tall, 2014-2018. Naturvårdsverket. Rapport 6599. December 2013.
- Åtgärdsprogram för mosippa, 2016-2020. Rapport 6726. Maj 2016.
- Åtgärdesprogram för skalbaggar på äldre död tallved, 2014-2018. Naturvårdsverket. Rapport 6629. Maj 2014.

Natura 2000-området Ställbergsmossen
(SE0240043)

Naturtyp

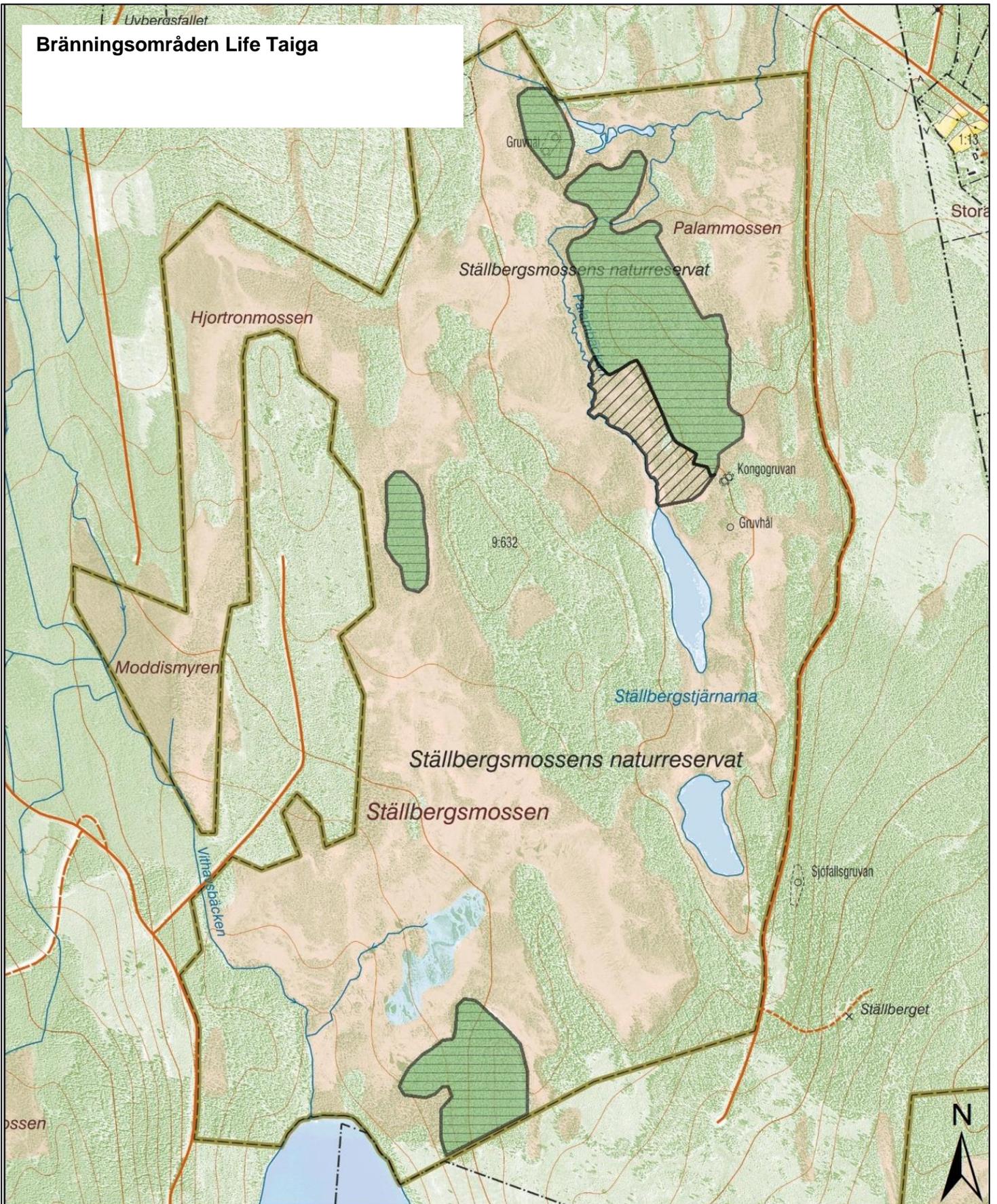
3160 - Myrsjöar	9010 - Taiga	Yttergräns
7140 - Öppna mossar och kärr	9740 - Skogbevuxen myr	
7310 - Aapamyrar		

0 125 250 500 m

Länsstyrelsen i Örebro län
© Lantmäteriet

Bränningsområden Life Taiga

Skala 1:12 000

Teckenförklaring

- Tilagg_Ställbergsmossen - 4,3 ha
- Delomr 1-4 - 27 ha

Länsstyrelsen i Örebro
Copyright Lantmäteriet

0 200 400 800 Meters

Länsstyrelsen
Örebro län

